

B R I T A N N I C A E I N S V.
LÆ: A N G L I A, S C O T I A & H I B E R N I A,
cum Orcadibus, Hebridibus, Mona, Vecta & cæteris
insulis circumiacentibus, sub nomine
Britanniæ comprehensis.

BRITANNIA omnes Insulas, quæ inter Hispanias & Germaniam magno terrarum spacio Gallia precepuntur, suo nomine complectitur. Eam nuper Lhuydus Prudaniam: Thomas Aeolitus eques Britannus Prytanejam dici voluerunt, sed studio magis contentionis, quam veritatis incitati, contra Aristotelis, Lucretij, Julij Cæsaris, & aliorum veterum scriptorum autoritatem ac fidem. Quia autem olim Britanni omnes se luteo inficerent, quod cœruleum efficiebat colorem, ut hoc horribiliorc in pugna aspectu essent: ijdēq; quicquid depictum & coloratum *Brith* patria & antiqua lingua appellarent: recte quidam statuunt Græcos (qui primum hoc nomen ita conceperunt) ab incolis, quos *Brith* & *Brion* appellari accepissent, ad *Brith Tanu*, quod regionem significat addidisse: & ideo Britanniæ regionem *Britionum*, id est, pictorum & coloratōrum dici non aliter atque *Mauritania* *Mauri*, *Lusitania* *Lusi* & *Aquitania* *aquarum* regio nominatur. Ut autem prisci Galli à Gomer filio Iaphet Gomeræ, Gomerita, Cimmeri, & contra cœle Cimbri: sic etiam Britanni sua propria lingua olim Cuméri & Kimbri dicti sunt. Itaque eos veram esse Gallorum propaginem è nomine, sicut religione, moribus & lingua, manifeste confat. Britanniæ autem omnibus cœli ac soli bonis natura donauit in qua nec rigor est nimius hyemis (vt habet Panegyricus Constantino dictus) nec ardor aestatis: in qua est segetum tanta fecunditas, vt muheribus triuiscit sufficiat & Cereris & Liberi: in qua nemora sine immannibus bestijs: terra sine serpentibus noxijs: contra pecorū mitium innumerabilis multitudo, lacte distenta, & onusta velleribus: certe, quod propter vitam diligitur, longissimi dies, & nulla sine luce aliqua noctes, dum illa littorum extrema planities non attollit umbras, noctisq; metam cœli & syderum transit aspectus, ut sol ipse, qui alijs videtur occidere, ibi appareat præterire. Est sane Britanniæ gaudentis opus, quam quasi altéritum orbem, extra orbem, ad delicias humani generis constituisse, & tanquam formam quandam ad eximiam pulchritudinem & viuieris ornatum egregie depinxisse videatur, ea varierate gemmea & descriptione amena oculi quoconque inciderint, reficiuntur. Ut incolas taceam optima corporis habitudine, commodissimis moribus, mitissimis ingenij & maximis animis, quorum virtus rebus domique bellique gestis est viuieris terrarum orbi testatissima. Inter omnes Britanniæ insulas duas reliquias magnitudine longe præcellunt. Albiūm, sub qua Anglia & Scotia continentur, & Hibernia. Prima magnitudine est Albiūm, quæ nunc sola nomen Britanniæ retinet, quod antea omnibus erat communè. Atq; hoc nomen magis è libris eruitur, quam in communi sermone usurpatur, nisi quod Scotti se Albinich & suam regionem Albin adhuc vocent. Videtur autem ab albo dicta, quod apud plerasque gentes non tantum colorē sed etiam altitudinem significat. Qui enim hoc nomen imposuerunt, puto non nihil impulsos comparatione Anglia cum Hibernia, inter quas angusto mari nauigatur. Nam cum alterum littus totum in montes consergere videatur, alterum depresso & humiliatum in campos æquales explicari, illam ab altitudine Albionem sive Albiūm dixerunt. Huic autem ab humiliata te an nomen aliquod dederint, longinquitas temporis & incolarum negligentia, in memoriā referti vestitum prodenda, facit incertum. Dicta est autem Hibernia, alias Ierna, alias Iuverna, alias Iris, & à Britannijs Yuerdon, & ab Anglis Ireland. Qua nomina cum ab *Erin*, vt *Hiberni* eam indigent, sunt deductæ, *Erin* autem ab *Hiere* originario illo vocabulo Hibernica dictio, quæ plagam occidentalem sonat, deriuetur, consonanteum est *Erin*, quasi occidentalem regionem esse appellatam, quod hæc insula sit totius Europa regio ad occidentem remotissima. In medio inter Britanniæ & Hiberniam cursu *Mona* illa iacet, quæ Monoceda Ptolomeo, quasi *Mon citha*, id est, *Mona* remotior, ad alterius differentiam, *Monabia* Plinio, *Menauia* Orosio & Bedæ, *Eubonia* Gildæ, *Menavv* Britannis, *Incolis Maning*, Anglis *The yle of Man* dicitur, *Pecore*, *piscibus*, frumento etiam sed magis industria hominum, quam terra bonitate hæc insula & sibi sufficit & quotannis plurimum transmittit. Administratione felicior est Illufrissimi Comitis Derbyensis cuius sumptibus, in quos maximum annui prouentus partem impendit, præsente paratoque milite à vicinis hostibus defenditur. Controversias omnes iudices, quos è suis eligunt & *De Emstera* vocant, sine scriptis & impensis dirimunt. Lapidem enim tollit magistratus, signatumque querenti tradit, illo aduersarium & testes citat. Si quid ambiguum & maioris momenti, ad duodecim, quos Claves Insulæ appellant, refertur. Coronatores, quos vocant *Ancros*, qui vice Comitum officio funguntur, habet. Ita Iudex Ecclesiasticus citat, definit, infra octo dies parent, aut carceri intruduntur. Iudici & formularijs nunquam hic ne denarius à populo impenditur. Quia autem in duas Australem & Borealem partes insula est diuisa, haec sermoni communis ad Scotos, illa ad Hibernios accedit. Habet etiam suum Episcopum qui residet 14:48.55:20. vide 3. tab. Anglia. Et hæc quidem de nomine, origine & moribus Britanniæ & de tribus eius præcipuis insulis in genere dicta sufficient: cætera & quæ ad statum politicum pertinent in singulis deinceps tabulis exponemus.

Medius Meridianus 15. reliqui ad hunc inclinantur ratione parallelorum 52. & 58.

III

